

เสือ 'บุปผา'

แห่งห้วยขาแข้ง

คุณูปการอันยิ่งใหญ่
ของนักอนุรักษ์

ปฏิบัติการอนุรักษ์เสือโคร่งของเหล่านักวิชาการ
ผู้เชี่ยวชาญเรื่องเสือของกรมอุทยานแห่งชาติ
สัตว์ป่าและพันธุ์พืช (อ่านต่อหน้า 12)

เสือ‘บุปผา’แห่งห้วย คุญูปการอันยิ่งใหญ่ของบ

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส.) ของประเทศไทย ได้รับการยอมรับว่าประสบความสำเร็จมากที่สุดเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ที่มีเสืออยู่ทั่วโลก และทำงานด้านการอนุรักษ์เสือมานาน

สถานีวิจัยสัตว์ป่าเขานางรำตั้งอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ขึ้นชื่อว่ามีทีมงานศึกษา วิจัย และอนุรักษ์เสือโคร่งที่เข้มแข็งที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเมื่อปี 2550 ทุกประเทศที่มีเสือในป่าธรรมชาติได้ทำปฏิญญาร่วมกันว่า ภายในปี 2565 จะต้องทำให้เสือโคร่งในป่าธรรมชาติเพิ่มปริมาณจากเดิมที่มีอยู่อีก 50%

จากการสำรวจล่าสุดพบว่า ภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งเวลานี้พบเสือโคร่งประมาณ 80 ตัว เพิ่มขึ้นมากกว่า 50% ของปริมาณเสือโคร่งเดิมที่มีอยู่ แต่จำนวนนี้ไม่รวมถึงพื้นที่อื่นๆ ที่มีเสือโคร่งอาศัยอยู่เหมือนกัน ทั่วประเทศน่าจะมีมากกว่า 300 ตัว

ศักดิ์สิทธิ์ ชัมเจริญ หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ (สบอ.) ที่ 12 นครสวรรค์ ผู้เชี่ยวชาญเรื่องเสือ บอกว่างานวิจัย การศึกษาเรื่องเสือโคร่งที่สถานีวิจัยสัตว์ป่าเขานางรำทำได้ค่อนข้างสมบูรณ์แบบสิ่งที่ได้มาไม่ใช่เพียงแค่ปริมาณเสือในป่าธรรมชาติเพิ่มขึ้นเท่านั้น แต่ปัจจัยที่ส่งเสริมให้จำนวนเสือมากขึ้นคือป่าไม้ก็สมบูรณ์ตามไปด้วย เพราะเสือจะเพิ่มขึ้นไม่ได้หากไม่มีป่า หรือป่าเสื่อมโทรม นอกจากนี้ยังได้เรียนรู้วงจร 4 ช่วงชีวิตของเสือด้วยคือ ตั้งแต่รุ่นหวด รุ่นยาย รุ่นแม่ มาถึงรุ่นลูก

ศักดิ์สิทธิ์ระบุต่อว่า ในจำนวนของเสือ 80 กว่าตัวที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งนั้น นักวิจัยเสือของสถานีวิจัยสัตว์ป่าเขานางรำได้ติดตามวิทยุติดตามตัวเพื่อศึกษาพฤติกรรมและเฟ้นหาองค์การดำรงชีวิตราว 20 ตัว นอกจากนี้ยังมีการติดตามเขาแมวแท็บเอาไวดำจุดต่างๆ ที่คาดการณ์ว่าจะเป็นทางเสือผ่านสำหรับสังเกตการใช้ชีวิตของพวกมันอีกด้วย

“เราจำเสือแต่ละตัวได้จากลายบนตัว

พวกเขา เสือแต่ละตัวมีลายไม่เหมือนกัน ลายเสือก็เปรียบเสมือนดีเอ็นเอของคน 1 ตัวจะมี 1 แบบเท่านั้น ซึ่งนี่ก็เป็นอีกความมหัศจรรย์ที่เราได้เรียนรู้เกี่ยวกับชีวิตเสือโคร่ง” ศักดิ์สิทธิ์กล่าว และว่า ในบรรดา 20 กว่าตัวของเสือในห้วยขาแข้งที่นักวิจัยตามดูอย่างใกล้ชิดนั้น “บุปผา” เป็นเสมือนนางเอกของพวกเขา

“บุปผาถือเป็นเสือดัวเดียวในโลกที่นักวิจัยได้สัมผัสกับชีวิตของเธอตั้งแต่เกิด จนถึงเวลาใกล้วาระสุดท้ายของชีวิต”

ศักดิ์สิทธิ์บอกต่อว่า เจ้าบุปผาเกิดเมื่อปี 2545 เป็นลูกของแม่เสือดวย นักวิจัยตั้งชื่อเพื่อเป็นเกียรติให้กับรตยา จันทเรียร ประธานมูลนิธิสืบ นาคะเสถียร ที่ได้รับสมญานามว่านางสิงห์เฝ้าป่า บุปผามีพี่น้องที่เกิดครอกเดียวกันอีก 1 ตัวคือเจ้าข้าวจี

นักวิจัยสถานีวิจัยสัตว์ป่าเขานางรำ นำโดยศักดิ์สิทธิ์ และ สมโภชน์ ดวงจันทราศิริ หัวหน้าสถานีวิจัยสัตว์ป่าเขานางรำ สามารถถ่ายภาพเจ้าบุปผา โดยกล้องคาเมร่าแท็บที่เอาไปติดบนต้นไม้บริเวณทางผ่านของเสือแม่ลูกได้เมื่อตอนบุปผาและข้าวจีอายุได้ 1 ปีเศษหรือราวปี 2547

“เราเห็นวิวัฒนาการของบุปผามาตลอด ตั้งแต่เป็นเสือน้อย จนเข้าสู่วัยรุ่น และเป็นตัวเต็มวัย เป็นแม่พันธุ์ที่สมบูรณ์แบบ จากภาพถ่ายพบว่านับแต่ปี 2550-2552 นั้น บุปผาตั้งท้องทุกปี แม่เสือจะตั้งท้องราว 3-4 เดือน ออกลูกครั้งละ 3-5 ตัว แต่ประสบความสำเร็จจริงๆ ในการเลี้ยงลูกจนเติบโต หากินได้ด้วยตัวเองเพียง 2 ครอกเท่านั้น ครอกหนึ่ง 2 ตัวคือ เจ้าเอื้องกับน้องเอม และอีกครอกคือ สมหญิง ชมพู และต้นน้ำ ทั้งหมดอยู่ในสายตาของนักวิจัยในเขานางรำทั้งหมด จากวิทยุติดตามตัว”

คำว่าประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูกของเสือหมายถึง สามารถเลี้ยง ประคับประคองจนลูกสามารถแยกออกไปหากินได้เอง แต่ที่ไม่ประสบความสำเร็จนั้นอาจจะเป็นเพราะระหว่างที่กำลังเลี้ยงลูกอยู่นั้นมีเสือดัวผู้เข้ามาและฆ่าลูกเสือทิ้ง ถือเป็นธรรมชาติของเสือในป่า

ศักดิ์สิทธิ์บอกด้วยว่า เสือดัวอื่นๆ ที่เจ้าหน้าที่สามารถจับมาติดวิทยุติดตามตัวเพื่อติดตามพฤติกรรมนั้นหลายตัวไม่สามารถทำได้ต่อเนื่อง เพราะบางทีมีการย้ายถิ่นเพื่อหา

มา'แห่งห้วยขาแข้ง

อันยิ่งใหญ่ของนักอนุรักษ์

“เราเห็นวิวัฒนาการของบุปผามาตลอด ตั้งแต่เป็นเสือน้อย จนเข้าสู่วัยรุ่น และเป็น ตัวเต็มวัย เป็นแม่พันธุ์ที่สมบูรณ์แบบ จาก ภาพถ่ายพบว่านับแต่ปี 2550-2552 นั้น บุปผา ตั้งท้องทุกปี แม่เสือจะตั้งท้องราว 3-4 เดือน ออกลูกครั้งละ 3-5 ตัว แต่ประสบความสำเร็จ จริงๆ ในการเลี้ยงลูกจนเติบโต หากินได้ด้วย ตัวเองเพียง 2 ครอกเท่านั้น ครอกหนึ่ง 2 ตัวคือ เจ้าเอื้องกับน้องเอม และอีกครอกคือ สมหญิง ชมพู่ และต้นน้ำ ทั้งหมดอยู่ในสายตา ของนักวิจัยในเขานางรำทั้งหมด จากวิทยุ ติดตามตัว”

คำว่าประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูก ของเสือหมายถึง สามารถเลี้ยง ประคับ ประคองจนลูกสามารถแยกออกไปหากินได้ เอง แต่ที่ไม่ประสบความสำเร็จนั้นอาจจะเป็น เพราะระหว่างที่กำลังเลี้ยงลูกอยู่นั้นมีเสือตัวผู้ เข้ามาและฆ่าลูกเสือทิ้ง ถือเป็นธรรมชาติของ เสือในป่า

ศักดิ์สิทธิ์บอกด้วยว่า เสือตัวอื่นๆ ที่ เจ้าหน้าที่สามารถจับมาติดวิทยุติดตามตัว เพื่อติดตามพฤติกรรมนั้นหลายตัวไม่สามารถ ทำได้ต่อเนื่อง เพราะบางทีมีการย้ายถิ่นเพื่อหา

อาณาจักรหากินใหม่ในพื้นที่อื่นๆ แต่บุปผา เป็นตัวที่สามารถติดตามพฤติกรรมได้อย่าง ต่อเนื่องและยาวนานที่สุด สามารถจับบุปผา มาติดวิทยุติดตามตัวได้ถึง 4 ครั้งด้วยกัน ทุก ครั้งที่จับบุปผาได้ก็จะพบการเจริญเติบโตที่ สมบูรณ์มากขึ้น การจับแต่ละครั้งก็ยากมาก ขึ้นเรื่อยๆ เช่นกัน

“เสือเป็นสัตว์ที่เรียนรู้ได้เร็วมาก หลาย ครั้งเราต้องชนของกลับสถานีเพราะจับไม่ ได้เสียที เขาจะไวต่อกลิ่น และจดจำอะไรได้ ค่อนข้างแม่นยำ การจับแต่ละครั้งต้องอาศัย ความอดทน รอบคอบ ระเบิดระวัง และต้อง ชิงไหวชิงพริบกันตลอดเวลา”

เสือในป่าธรรมชาติมีอายุขัยราว 15-16 ปี และวันนี้บุปผาอายุราว 13 ปีแล้ว หาก เทียบกับคน บุปผาก็จะมีอายุราว 80 ปี ถือเป็นเสือแก่ที่ผ่านประสบการณ์ต่างๆ มา อย่างโชกโชน และกำลังจะถึงวาระสุดท้าย ของชีวิต

“วาระสุดท้ายของเสือแก่เขาจะค่อยๆ หมดแรง ไม่สามารถล่าเหยื่อเองได้ ทруд ไทรม และตายไปในที่สุด ถือว่าร่างกายได้ ถ่ายทอดพลังงานกลับคืนสู่ธรรมชาติอย่าง แท้จริง พวกเราเห็นเสือตายมาเยอะ หาก เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็น เสือแก่ตาย หรือมีการฆ่ากันเองเพื่อแย่งชิง พื้นที่ พวกเราจะเข้าใจได้ แต่ที่รับไม่ได้เลยคือ การเข้าไปล่าและฆ่าเสือของกลุ่มพรานป่า เป็นการกระทำที่ค่อนข้างโหดร้าย อันนี้ทำให้ หดหู่อย่างยิ่ง” ศักดิ์สิทธิ์บอก

วันนี้ วิทยุติดตามตัวบุปผาเริ่มอ่อน กำลังลงแล้ว นักวิจัยกำลังช่วยกันวางแผน ติดตามตัวบุปผาอีกครั้งเพื่อติดตั้งวิทยุใหม่ และครั้งสุดท้าย

“บุปผา” ถือเป็นความยิ่งใหญ่แห่งป่า ห้วยขาแข้ง และเป็นคุณูปการอันสูงยิ่ง สำหรับการศึกษ การอนุรักษ์พันธุ์เสือ โคร่งในประเทศไทย